

Список використаних джерел

1. Дані Департаменту у справах релігій та національностей Міністерства культури України. Режим доступу:// https://risu.org.ua/ua/index/resources/statistics/ukr_2018/70440
2. Краснопольська Т.М. Механізм взаємодії церкви та держави в Україні: характеристика основних елементів. Режим доступу: // https://dspce.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/Краснопольська%20APP_55-26.pdf?sequence=1&is

Харланова А.С.

*студентка історико-юридичного факультету
Херсонського державного університету, м. Херсон
Науковий керівник: Томіліна Ю.Є., ст. викладач*

ІНСТИТУТ МИРОВИХ СУДДІВ ЗА СУДОВОЮ РЕФОРМОЮ 1864 Р.

Проведення судової реформи 1864 р. є унікальним досвідом реформування судової системи, здійснення багатопланових і масштабних перетворень, вирішення фундаментальних питань у кризові моменти розвитку держави, що не втрачає актуальності і в наш час. Нові судові статuti, затверджені указом імператора Олександра II 20 листопада 1864 р. [1], передбачали кардинальну зміну дореформеного правосуддя: введення принципів всестановості, змагальності, публічності процесу, незалежності та незмінюваності суддів, відокремлення суду від адміністрації. Вводилися нові форми відправлення судочинства – суд присяжних засідателів і мирові судді, з'явилися інститути присяжних повірених, судових приставів, нотаріату.

Вирішальним кроком на шляху до створення нового суду стало запровадження діаметрально протилежної дореформеній системі судоустрою організації судових органів. Після 1864 р. судоустрій Російської імперії був структурно представлений двома незалежними одна від одної системами судових органів при верховенстві вищої наглядової інстанції – Сенату: системою мирових судових установ (мирові судді і з'їзди мирових суддів) та системою коронних судових установ (окружні

суди і судові палати). Тож, мирові суди тут не входили у систему загальних судових установ, а впроваджувалася у систему судових органів як самостійна відокремлена гілка місцевої юстиції.

Введення в імперський судоустрій системи мирової юстиції було направлено на здійснення спеціальних функцій, зокрема, пов'язаних з необхідністю знищення кріпосного права і пошуку нових механізмів регулювання суспільних відносин, термінового подолання соціально-економічної, культурної та технічної відсталості від передових країн Західної Європи та загального кризового стану дореформеного правосуддя.

Щодо українських губерній втілення положень судової реформи 1864 р., зокрема створення мирових судів, мало свої особливості. Проявом цього стали різні строки, порядок та спосіб формування нових місцевих судів. У результаті, мирові суди в українських губерніях були введені значно пізніше порівняно з іншими регіонами Російської імперії, до того ж, на відміну від останніх, мирові судді тут не обиралися, а призначалися від уряду [2].

Значення терміну “мировий” стосовно судді, суду та юстиції трактується неоднозначно. Історично початковим завданням мирового суду було збереження державного та громадського порядку і миру на місцях. Тож використання для охорони правопорядку примирних процедур не іманентна ознака мирової юстиції, а один з інструментів здійснення головної функції [3, с. 6].

Російськомовний термін “мировий суд” був результатом буквального перекладу з англійської мови, проте запозичення вже діючих у країнах Західної Європи зразків мирового суду у поєднанні з власною багатовіковою практикою врегулювання конфліктів мирним шляхом (в общинних, третейських, совісних судах або мирових посередників) зумовили формування у Російській імперії унікальної моделі мирової юстиції, яка не мала аналогів у світі і не була схожа на свої європейські прототипи.

Мировий суд, створений на основі судових статутів 1864 р., став виборним місцевим адміністративно-судовим державним органом, головним призначенням якого було примирення сторін та реалізація

принципу доступності правосуддя шляхом скорочення строків і спрощення процедури розгляду малозначних цивільних та кримінальних справ.

За судовими статутами межі юрисдикції мирових суддів визначалися за трьома критеріями: за простором, за колом осіб та за характером справи, складом конкретного правопорушення. Безумовно, особлива увага приділялась врахуванню особливостей мирової юстиції – можливості застосування примирних процедур, спрощеного провадження, оперативного розгляду та забезпечення наближеності до населення. Тож, критерії віднесення справ до юрисдикції мирових суддів визначалися, в основному, категорією справи, предметом спору, об'ємом майнових вимог. Тому основним критерієм підсудності справ мировому судді судові статuti визначили саме вид і міру покарання, передбачені санкцією тієї чи іншої статті. Такий стан справ дозволив дореформеному суду певною мірою позбутися свого головного недоліку – невизначеності у встановленні підсудності справ.

За простором компетенція мирового судді визначалася межами мирової ділянки, однак приймати прохання мировий суддя був зобов'язаний на усій території мирового округу. За колом осіб судова влада мирового судді поширювалася на всіх жителів мирової ділянки.

Вибірний порядок формування корпусу мирових суддів всестановими повітовими земськими зборами сприяв вирішенню питання демократизації суду, підвищення його авторитету, наближення правосуддя до населення. Вимоги до кандидата на посаду мирового судді зумовлювались специфікою здійснюваних ним функцій. Загалом від мирових суддів вимагалися три умови: освіта, матеріальна незалежність і особливо пріоритетною була вимога осілості у межах відповідної території. Судові статuti не ставили обов'язковою вимогою до кандидатів на посаду мирового судді наявність вищої юридичної освіти. Насамперед враховувалися його особисті якості, авторитет і повага у суспільстві.

Введення мирового суду – важливий показник демократичності судової системи, зразок поєднання професіоналізму зі спрощеним підходом розгляду справ, здатних бути вирішеними у короткі строки без застосування складних процедур, непотрібних формальностей та зайвих

витрат. Сьогодні одним із найперспективніших напрямів розвитку системи методів мирового вирішення спорів є медіація – структурований процес, за допомогою якого дві або більше сторін спору намагаються самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення спору за підтримки медіатора. В Україні правові основи запровадження медіаційних процедур сформовані на рівні законопроектів, що потребують подальшого удосконалення.

Список використаних джерел

1. Судебные уставы 20 ноября 1864 года. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.prlib.ru/item/372590>
2. Павелко В. О. Судова система на українських землях в складі Російської імперії за судовою реформою 1864 року / В. О. Павелко // Актуальні проблеми політики – Одеса, 2012. – Вип. 46. – С. 439-446.
3. Миротворча юстиція в Росії: створення, діяльність, історична місія / Попова А.Д., Лонська С.В., Горська Н.И. та ін. – М. : Проспект, 2015.– 411 с.

Хоружа І.Г.

студентка Навчально-наукового інституту права Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне
*Науковий керівник: **Бачук В.Б.**, завідувач навчальної лабораторії (юридична клініка)*

РОЗВИТОК ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК В СИСТЕМІ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

В умовах сучасної євроінтеграції та професіоналізації суспільства гостро постає питання формування юридичної еліти, яка зможе надати висококваліфіковану правову допомогу у складних життєвих ситуаціях. Безумовно, для вирішення цієї проблеми слід покращити рівень навчання майбутніх спеціалістів у галузі права, зокрема практичну складову. Розрив між теорією та практикою в юридичній освіті продовжує зберігатися, оскільки проходження студентами практики на базі органів державної влади та місцевого самоврядування, у приватному секторі економіки є недостатнім для набуття ними належного обсягу професійних